

Stockholm den 27 oktober 2011

R-2011/1374

Till Justitiedepartementet

Ju2011/5160/DOM

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 14 september 2011 beretts tillfälle att avge yttrande över Europeiska kommissionens förslag till direktiv om rätt till tillgång till försvarare i straffrättsliga förfaranden och rätt att kommunicera vid frihetsberövande (COM[2011] 326 final).

Sammanfattning

Advokatsamfundet konstaterar att det remitterade direktivet är ett förslag från kommissionen som är långt ifrån färdigförhandlat och där innehållet kan komma att förändras under beredningsarbetets gång, särskilt med beaktande av de allvarliga reservationer som uttryckts av ett antal medlemsländer mot direktivförslaget.¹ Advokatsamfundet begränsar sig därför i dagsläget till att lämna allmänna synpunkter på det nu föreliggande förslaget.

Advokatsamfundet ställer sig mycket positivt till att det, äntligen, i ett direktiv slås fast grundläggande rättigheter kring rätten till försvarare och rätten att som frihetsberövad kommunicera med anhöriga, m.m. Advokatsamfundet tillstyrker i allt väsentligt hur rätten till försvarare för misstänkta och tilltalade (artikel 3 och 4) och rättsligt biträde i andra fall

¹ Frankrike, Belgien, Nederländerna, Storbritannien samt Irland, se *Note, 14495/11, 22 September 2011, DROIPEN 99, COPEN 232, CODEC 1492*. Dessa medlemsstater anser att direktivet kan göra det svårt att genomföra effektiva brottsutredningar, att direktivet går längre än Europadomstolens praxis, att det inte tar tillräcklig hänsyn till staternas olika sätt att garantera processuella rättigheter för misstänkta samt att ett genomförande av direktivet skulle medföra mycket stora kostnader.

(artikel 10) är utformad i utkastet till direktiv. Advokatsamfundet har i övrigt ingen erinran mot förslagen kring den frihetsberövades rätt att kommunicera (artikel 5 och 6), rätt till försvarare vid förfaranden enligt europeiska arresteringsordern (artikel 11), eller övriga förslag.

I fråga om rätten till försvarare anser Advokatsamfundet att denna rättighet innefattar rätt till offentlig försvarare.

Allmänna synpunkter

Syftet med direktivet är i huvudsak att kodifiera den rättspraxis kring rätten till försvarare som slagits fast av Europadomstolen i ett stort antal avgöranden med hänvisning till artikel 6 i Europakonventionen.

Även om det i den svenska lagstiftningen redan finns en rad regler kring rätten till försvar, innehåller detta direktivförslag en rad viktiga regler som genom implementering i svensk rätt, på ett nödvändigt sätt kompletterar den misstänktes rätt att i olika situationer och vid viss tidpunkt företräddas av försvarare, liksom att kunna kommunicera med närstående och andra vid ett frihetsberövande. Genom direktivet föreslås att misstänkta och tilltalade ska ha rätt till försvarare så snart som möjligt och i vart fall före personen förhör, bevis-säkrande eller andra processuella åtgärder vidtas eller frihetsberövande sker. Rätt till biträde då personen ännu inte är misstänkt för brott, ska föreligga senast vid begäran om sådant biträde.

Mot bakgrund av direktivets allmänna lydelse, dess hänvisningar till rätten till försvarare enligt Europakonventionen (artikel 6) och EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna (artikel 47 och 48) samt bestämmelsen i direktivet om rättshjälp (artikel 12), anser Advokatsamfundet att rätten till försvarare får anses innefatta rätt till en offentlig försvarare. I förklarandesatsen till artikel 12 hänvisas också till artikel 6 (3) Europakonventionen och den däri stadgade rätten ”to free legal assistance”, liksom att den rätt till försvarare som stadgas i direktivet inte får vara mindre förmånlig för den enskilde än de rättigheter som redan finns enligt nationell rätt. Slutligen framgår av de kritiska synpunkter som de fem medlemsländerna (se not ovan) anfört, att kostnadsaspekten för staterna i fråga om rätten till försvarare är en viktig invändning mot direktivet.

Även i ett europeiskt perspektiv är det viktigt att skapa ett system som säkerställer fundamentala rättigheter såsom rätten till försvarare genom nationella implementeringar. Det har nämligen visat sig i flera fall att de rättigheter som i detta hänseende redan gäller enligt Europakonventionens artikel 6 och Europadomstolens rättspraxis på området, inte är tillräckligt för att tillförsäkra den europeiske medborgaren denna fundamentala rättighet i praktiken. Det är i det europeiska perspektivet även glädjande – i ljuset av EU:s rätts-politiska program, Stockholmsprogrammet, som beslutades under det svenska ordförandeskapet 2010 – att den svenska regeringen verkar för ett genomförande av direktivet, oaktat den mycket kritiska hållning till direktivet som framförts av flera andra regeringar. Genom att kodifiera de nu ifrågasatta rättigheterna genom direktiv, säkerställs att dessa

rättigheter införs på i stort sätt samma sätt i samtliga medlemsländer och att en harmoniserad lägsta rättighetsnivå därmed upprätthålls i fråga om rätten till försvar och rätten att kommunicera med utomstående.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Anne Ramberg